

Szerénység és muzsika – világszínvonalon
beszélgetés Várjon Dénes zongoraművésszel

Várjon Dénes talán legígéretesebb zongoristánk. Harminckétéves kora ellenére már több mint ígéret, hiszen jócskán benne van a nemzetközi koncertéletben, amire hazai tehetségeink legtöbbje csak messziről ácsingózik. Ennek ellenére semmiféle manír, hőzöngő sztárallűr nem fedezhető fel viselkedésében, egy végtelenül szerény, első pillantásra talán egy kicsit a föld fölött járó művészember, aki valószínűleg a villanykörtét sem tudja kicserélni otthon, néha az egyszerű válaszokat is harapófogóval kell belőle kihúzni, de tud valamit, amit nagyon kevesen. Olyan intelligenciával, s ugyanakkor olyan érzékenyen zongorázik, hogy a hallgató nem hisz a fülének-szemének. Játéka magabiztos, illetve nem maga-, hanem zenebiztos, merthogy Várjon Dénes nem maga-, hanem "zenemutogató", s a darab, amiért ugye a zenélés megkezdődött, maradéktalanul megszólal. Beszélgetésünkre egy koncertje után került sor, ahol angliai szólóestje anyagát játszotta el. A koncert után Stuttgartba repült, ahol Weber Konzertstückjét játszotta háromszor zenekarral, majd a híres londoni Wigmore Hallban adott a London Piano Series keretében szólóestet, ezt ugyanott egy trió-koncert követte, a nyári programok sorában német és svájci fesztiválok szerepelnek, a salzburgi Ünnepi Játékok, Ravel- és Mozart-koncertek a Rajnai Filharmonikusokkal, Prága, Bécs, Írország, felsorolni is sok lenne.

– *Hogy indult a karriered?*

– 1991-ben diplomáztam a Zeneakadémián és abban az évben volt az Anda-verseny Zürichben.

– *Ami egyike a legkomolyabb versenyeknek, s meg is nyerted. Ez volt az első versenyed?*

– Hát nem az első, mert '85-ben a Rádió-versenyen nyertem különdíjat és a Weiner-versenyen első díjat, az ugye kamarazene volt. Utána nemzetközi versenyen az Andáig nem indultam, s azzal be is fejeztem.

– *S addig mennyire koncerteztél egyáltalán?*

– Itthon és külföldön is nagyrészt kamarazenéltem. Azért voltak szólókoncertjeim is, de nem túl sok.

– *Majd jött az Anda-verseny és azóta hívnak?*

– Az Anda-verseny azért volt jó, mert nagyon jó helyekre kerültem be. A díjak között volt koncertmeghívás a Salzburgi Ünnepi Játékokra, Zürichbe a Tonhalle Zenekarhoz, Bécsbe, Baselbe, nagyon fontos helyekre, fesztiválokra, s aztán az egyik hozta a másikat.

– *Figyeltelek a koncerten. Rendkívül elmélyülten zenélsz, ugyanakkor abszolút biztosan, "csont nélkül" játszol. Manapság általában vannak a versenyló-típusú, jól menedzselhető zenészek, akik jól bírják a terhelést, és akik zenélnak, mint Te, azok általában nem bírják a koncertezéssel járó stresszt, nem tudnak megfelelni azoknak a kritériumoknak, amiknek Te nagyon is meg tudsz.*

– Én nagyon szeretek játszani, tulajdonképpen élvezem a koncerteket. Nem mondom, hogy nem izgulok, mert az egyáltalán nem igaz, de szükségem van arra, hogy sokat játsszam. Ha egy vagy két hónapig nem játszánék, az sokkal nehezebb lenne. Ami talán ebben a nehéz, hogy nagyon sokfélét csinállok, szóval nagyon be kell osztani az időmet.

– *Mindehhez mennyit gyakorolsz? Van aki azt mondja, hogy ilyenkor már nem kell gyakorolni, azt húszegynéhány éves korig kell, de Te mindig más műsort játszol, ezt nem lehet gyakorlás nélkül...*

– Hát azért a darabokat meg kell tanulni, és megmondom őszintén, én borzasztóan szeretek gyakorolni és nem úgy fogom fel, hogy muszáj csinálni, hanem már alig várom, hogy végre odaüljek a zongorához.

– *Na de mennyi időd van egyáltalán, hiszen elég rendszertelen az életed.*

– Ez attól függ, hogy itthon vagyok-e egyáltalán, turné közben persze nehezebb, de szükségem van egy bizonyos mennyiségre.

– *Szoktál például skálázni?*

– Nem, soha, de régen sem skáláztam. Egy vonós hangszeren biztos van értelme, de a zongorán nem hiszem. A zeneirodalomban annyiféle skála van és aki gyakorláskor skálázik, általában mindig csak egyfajta módon csinálja. Persze eleinte zeneiskolában valamennyit nekem is kellett skálázni.

– *Apropó, ki tanított?*

– A hetedik kerületi zeneiskolába jártam Pallagi Jánosnéhoz, őt nagyon szerettem. Aztán tizenkétéves koromtól jártam a zeneakadémiai előkészítőre Keveházi Gyöngyihez s utána Falvai Sándornál diplomáztam, de rajtuk kívül jártam mindenkire, tíz évet tanultam Kurtágnál, rengeteget dolgoztunk Radossal, még előkészítő koromtól Bächer Mihály is foglalkozott velem, sokat jártam Simon Alberthez és aki nagyon meghatározó volt, az Schiff András, akihez tizenhétéves koromtól kurzusokra jártam, aztán ez később persze főiskola után is folytatódott.

– *Kurtág és Simon Albert sem zongorista, jártál más nem-zongoristához is?*

– Kurtág nem zongorista, de gyönyörűen zongorázik. Nagyon sokat tanultam Devich Sándornál is, és aki még nagyon fontos volt számomra, Végh Sándor. Vele először kurzusokon találkoztam kamarazenészként, aztán az Anda-verseny után Salzburgban az ő vezénylete alatt játszottam szólolistaként a Weiner Concertinót, s az a gondolkodásmód, amit képviselt, az egész légkör nagyon megragadott.

– *Hogy viszonyult hozzád? Volt köztetek vagy hatvan év különbség...*

– Nagyon szeretett. Abszolút egyenrangú társként kezelt és akkorra már nem csak kamarazenészként ismert, hanem szólózongoristaként is.

– *Van menedzsered, vagy csak úgy jönnek a meghívások? Azt azért nehezen tudom elképzelni, hogy Te reklámozzod magad.*

– Ha már itt tartunk, pont Végh Sándor a lánya a menedzserem. Vannak mások is, de ő a "general management".

– *Mennyire szólnak bele ők vagy a szervezők a műsorba?*

– Nem nagyon. Rengeteg zongorista van, óriási a választék, az embernek kell, hogy legyen valami profilja.

– *Neked mi a profilod?*

– ... Talán a repertoárválasztás... Én sok magyart játszom, nem csak Bartókot, hanem Kodályt, Veresst, Dohnányit, Weinert és ezeket próbálom összetenni azokkal, akik nagyon

közel állnak hozzám, Kurtággal, a német romantikusokkal, a bécsi klasszikusokkal. Beethovent, Mozartot szívesen játszom.

– *Bachot mennyire szoktál játszani?*

– Mostanában már igen. Évekig nem játszottam. Bachot nagyon sok szerzővel jól lehet társítani egy műsorban.

– *Féltél tőle, távol állt tőled?*

– Nagyon szerettem, félttem tőle, de most egyre többet foglalkozom vele.

– *Hány koncerted van egy évben?*

– Ha mindent összevetek, olyan hatvan körül, ebből talán tizenöt van itthon. A hatvannak körülbelül a fele kamarazene.

– *Feleséged Simon Izabella szintén zongorista, ő hogy bírja?*

– Hát azért együtt is játszunk, négykezest, kétzongorázunk is, egyre többet. Felléptünk Svájcban, Németországban, Írországban, most megyünk Szlovéniába egy nagyon jó fesztiválra.

– *Vannak olyan helyek, ahová szívesebben mész?*

– Svájcban nagyon szeretek játszani, ott van a legtöbb barátunk. Nagyon szeretek Angliában is szerepelni, főleg a Wigmore Hall miatt, ott kamaráztam is sokat.

– *Vannak állandó kamarapartnereid, nem is akármilyenek.*

– Perényi Miklóssal hál' Istennek sokat játszom és van egy triónk Takács-Nagy Gáborral, a világhírű Takács Kvartett alapító primáriusával és Szabó Péterrel. Nagy öröömre időnként Schiff Andrással is lehetőségem van együttmuzsikálni.

– *Mennyire vagy előre betáblázva?*

– Mondjuk 2001 végéig már igen, 2002 most alakul.

– *Tanítani mikor fogsz?*

– Tanítok. '91 óta, eleinte a Tanárképzőn, aztán most a Zeneakadémián Jandó Jenő tanársegédeként, de Szokolay Balázssal is van közös növendékünk. A tanítás nálam inkább közös eszmecsere. Persze csak nagyokkal foglalkozom, kisebbekkel még nem mernék. Nagyon szeretek tanítani, de annyira leköt a munkám, hogy ennél több tanítást, vagy önálló növendéket nem mernék vállalni.

– *Kurzust nem tartottál még?*

– Attól nagyon félek. Amikor lett volna rá lehetőség, akkor is elhárítottam. A tanítás számomra nagyon intim dolog, két emberre tartozik csak.

– *Koncertezni szeretsz. A lemezekkel hogy állsz?*

– Körülbelül tíz CD-t készítettem idáig. Épp az idén lesz megint két szólófelvételem, egy Schumann és egy Veress Sándor CD, az utóbbin a darabok nagy része első felvétel, s nagyszerű zenék. Az elmúlt évben csináltam jópár kamarafelvételt, Perényivel, a trióval, Schiff-fel és a Fesztiválzenekarral és Perényivel idén még folyik a komplett Kodály-anyag felvétele a Hungaroton számára. Takács-Naggyal is veszünk majd fel Veress-műveket.

– *Itthon, vagy külföldön szeretsz jobban lemezt csinálni?*

– Hát ami külföldi cégnek készült, azt is főleg itthoni stúdiókban vettük fel. Én nem nagyon értek a felvétel technikai részéhez. Az elején persze beleszólok, amíg kialakul a hangzás, aztán már nem, de nem is nagyon szoktak belenyúlni. Szeretek magyarokkal is dolgozni, a külföldiek közül a Teldec hangmérnökeivel voltak a legjobb tapasztalataim. A stúdiókat persze nem nagyon szeretem, a természetes akusztikájú termeket jobban kedvelem.

– *Szeretsz-e egyáltalán lemezt csinálni? Nem "érzéketlen" műfaj-e a koncertezéshez képest?*

– Szívesebben készítenék koncertfelvételeket, két-három hangversenyből összevágva. Nagy problémának inkább azt látom, hogy itthon nehéz a stúdiókban ideális hangszert találni.

– *Van hangszerideálad vagy kedvenc márkád?*

– Igazából nincs. Én szeretem a Bösendorfert, amit általában a zongoristák nem szeretnek, de kedvelem a Steinwayeket is. Ez egy kicsit mindig darabfüggő. Amikor Schiff Andrással csináltunk CD-t, akkor fantasztikus Steinway-zongorákat hoztak Olaszországból.

– *Otthon milyen hangszereitek vannak?*

– Egy Bösendorfer, egy Bechstein és egy Steinweg. Három nagyzongora, régiek mind, de jó állapotban vannak.

– *Mennyire vagy elégedett?*

– Amit most csinálok, azt nagyon élvezem. Nagyon sok darabot játszom, nem bírnám, ha ugyanavval a műsorral kéne bejárni a világot, így viszont rengeteg új darabot tanulok. Ez most így ideális, ennél sokkal többet azért nem szeretnék játszani.

– *Kottából sosem játszol?*

– Összesen háromszor-négyszer fordult elő, egyszer például amikor egy fárasztó külföldi turné után két nappal játszottam a Zeneakadémián a Schumann-koncertet. De megbántam, nem lehet úgy igazán a zenélésre koncentrálni. A verseny után rengeteg új művet kellett tanulni, néha egészen rövid idő alatt.

– *Van módszered a tanulásra?*

– Nincs semmi különösebb. Hozzáolvasni persze szoktam, elemzem a művet, az rengeteget segít.

– *Hosszútávon nem vágyasz nyugodtabb, "utazásmentes" életre, ahol a koncertezést felváltják a gyerekek?*

– Ha gyereke van az embernek, attól alapvetően másféleképpen gondolkozik, azt hiszem. Én két különböző fajtájú életre vágyom egyszerre. Nagyon szerettem mindig jó családi környezetben élni, nagyon fontos, hogy nyugalom legyen, s tulajdonképpen nagyon szeretnék mindketten gyerekeket. Ugyanakkor azt is szeretem, amit most csinálok és ami a koncertezéssel jár. Biztos vagyok benne, hogy azért ebben sikerül kompromisszumot találni.

Ittész Tamás

(megjelent az AUDIO c. lapban 2000-ben)